

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI KEELE OSAKOND

Annika Oselin

6. KLASSI EMAKEELEOSKUSEST

Bakalaureusetöö

Juhendaja dotsent Kersti Lepajõe

KAITSMISELE LUBATUD
Juhendaja: dotsent Kersti Lepajõe

.....

Tartu 2014

Sisukord

Sissejuhatus	
1. Kirjakeel kui eesti keele allkeel ja selle normimise põhimõtted	5
2. Kirjakeele normi tundmine 6. klassis	8
2.1. Põhikooli riikliku õppekava (2011) õpiväljundid 6. klassi lõpetajale.....	8
2.2. Varasemad uurimused põhikooli II astme õigekirjaoskusest	8
3. Meetod ja tulemused	11
3.1. Valim ja analüüsimeetod	11
3.2. Tulemused	12
Kokkuvõte	23
Kirjandus	24
Knowledge of native language in 6th class.....	
Summary	26
Lisa. Testi näidis	27

Sissejuhatus

Kehtiva põhikooli riikliku õppekava (PRK 2011) järgi on keel kui kultuuri kandja ja mõtlemise põhivahend oluline inimese tunnetuslikus arengus ning tema maailmapildi kujunemises. Keel kui ühiskonna toimimise põhivahendeid on tähtis inimese sotsialiseerumisel, tema kujunemisel ühiskonna tegusaks liikmeks. On loomulik, et ühiskonna aktiivne ja tegus liige teab ja tunneb suhtlussituatsiooni sobiva keelekasutuse põhimõtteid ja oskab valida suhtluses sobiva keele ja registri. Ka kirjakeele normi tundmise ja rakendamise oskus on nõudlikumas formaalses suhtluses hädavajalik. Kirjakeele norm omandatakse kooliõpetuses. Põhikooli riikliku õppekava järgi tunneb põhikooli II astme lõpetaja eesti keele häälikusüsteemi ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid. „Õigekeelsuse ja keelehoolduse õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest“. (PRK 2011)

Siinse bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida põhikooli II astme ehk 6. klassi õpilaste kirjakeeleteadmisi, sõnavara tundmist ja tekstiloomeoskust. Bakalaureusetööga püütakse selgitada, kui hästi saavad õpilased kirjakeelega hakkama ja millised on õpilaste sagedamini esinevad vead.

Bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist: esimeses käsitletakse eesti kirjakeele asendit teiste allkeelte kõrval ning tutvustatakse varasemaid uurimusi, mida kirjakeele kohta on tehtud. Teises peatükis esitatakse põhikooli riikliku õppekava II kooliastme lõpetajale esitatavad nõuded õigekirjaoskuse ja tekstiloome osas. Kolmas peatükk koosneb empiirilise uurimuse kirjeldusest, uurimismeetodi tutvustusest ja uurimuse tulemustest ning analüüsist.

Uurimistöo empiiriline osa põhineb töö autori koostatud ja Tartu linna kooli kolmes 6. klassis läbi viidud eesti keele testide analüüsil. Bakalaureusetöö uurimisküsimused on järgmised.

1. Kui hästi tunnevad põhikooli II astme lõpetajad eesti kirjakeele normi? Kirjakeele normi tundmise hindamise aluseks on 6. klassi õpilaste seas läbi viidud test.
2. Missugused on kõige sagedamini esinevad õigekirjavead 6. klassi õpilaste testides?
3. Millised on testitavate õpilaste tekstiloomeoskused ja sõnavaratundmine?
4. Kas poiste ja tüdrukute tulemused on sarnased või erinevad?

Empiiriline osa annab ettekujutuse sellest, missugusel tasemel on 6. klassi õpilaste õigekiri ning tekstiloomeoskus.

1. Kirjakeel kui eesti keele allkeel ja selle normimise põhimõtted

Kirjakeele definitsioonid on erinevad, sõltuvad ajast ja valitsevast keeleideoloogiast. Näiteks keeleteadlane Rein Kulli käsitlese järgi on kirjakeel kogu rahvusele kuuluv, teadlikult ja sihipäraselt väljaarendatud ning korraldatud keelekuju. Selles keeles toimub nii kooliõpetus kui ametlik suhtlemine, seda kasutavad teabevahendid. (Kull 2000: 11) Tallinna ülikooli rakenduslingvistika professor Krista Kerge arvates on kirjakeel oma olemuselt sõna kõige laiemas mõttes kirjanduse traditsioon koos kõigega, mida see ühe rahva tunnetus- ja sisekommunikatsiooni võimalustele kaasa toob (Kerge 2000: 79–80).

Tartu ülikooli keeleteadlased Tiit Hennoste ja Karl Pajusalu on rõhutanud, et kirjakeel on ainult üks allkeel teiste seas. Kirjakeele üks tähendus on kirjalike tekstide keel. Üldjuhul on peetud silmas avalike trükitud kirjalike tekstide keelt. Teine tähendus on Hennoste ja Pajusalu arvates keel, mis jääb väljapoole kohamurdeid. Selles tähenduses on tegemist ühiskeelega, mida kasutatakse kogu Eesti alal. (Hennoste, Pajusalu 2013: 19, 22)

Veatut, normidele vastavat keeletarvitust peetakse ilusaks, sest ta tagab väljendatavate mõtete arusaadavuse ja selguse. Kummatigi on keele normeerimise ja keelenormide küsimus toonud rakenduslingvistika ajaloos kaasa vastukäivaid seisukohti. Keele normeerimises on nähtud takistust keele arengule, mis on viinud keelenormide eitamiseni. Teisalt on normimist peetud keele arendamise vajalikuks teguriks, sest see soodustab ning hõlbustab vastastikust arusaamist. Kaasajal on viimane seisukoht muutunud üldtunnustatuks (Viivi Maanso 2013a: 19–20).

Viivi Maanso (2013a: 21) arvates ei ole keelenormid suvalised, fikseeritud üksikisikute maitsele vastavalt, vaid baseeruvad keeleomasel süsteempärasusel, mis avaldub nii foneetikas, morfoloogias, süntaksis kui sõnavaras. Siiski nõustub Maanso sellega, et keelenormid ei saa olla muutumatud, sest keel areneb.

Tiit Hennoste arvates ei ole normid enamasti fikseeritud mitte kusagil mujal peale meie mälu. Suurema osa keelekasutuse normidest omandab inimene suhtlemises. „Kirjakeele grammatika ja sõnavara ei ole sama kui kogu eesti keele grammatika ja sõnavara. Kõigist keeles olevatest sõnadest ja vormidest on teadlikult valitud välja teatud vahendite kogu, mis on kuulutatud kirjakeeleks. Mõnel juhul on samast sõnast keeles mitu varianti ja kirjakeelde on neist valitud vaid osa.“ Kirjakeele grammatika on normitud. See tähendab, et välja valitud keelevariandid on kuulutatud õigeteks ning ülejäänud vääradeks. (Hennoste, Pajusalu 2013: 18–21)

Rangelt ja põhjalikult on normitud õigekiri. Õigekirja norm ütleb, millal kasutada koma ja millal mitte, või kuidas kirjutada teatud sõnavorme. Samuti on rangelt reeglistatud morfoloogia ja sõnamoodustus, mille reeglid ütlevad, kuidas näiteks käändevorme moodustada. Kirjakeele normingud on loodud keeleuurijate ja keelekorraldajate ning kindlate organisatsioonide poolt, kellele on antud ühiskonnas ja riigis vastavad õigused. Nii on kirjakeele näol tegemist allkeelega, mis ei ole kujunenud loomulikult teel. Esimene probleem, mis kirjakeelt saadab, on asjaolu, et suur hulk eestlasi arvab, et kirjakeelt tuleb kasutada alati ja kõikjal, vähemalt avalikus elus. Kirjakeel ongi justkui eesti keele sünonüüm. Kõiki muid allkeeli käsitletakse lohkuse või ebakorrektsusena. Kirjakeele normingud lähtuvad normaalsest kirjaliku keele lausest ning jätavad suulise lausega seotud eripärad kõrvale. (Hennoste, Pajusalu 2013: 21–24)

Viivi Maanso arvates on emakeeleõpetuse kõige üldisemad eesmärgid jäänud samaks, mis nad olid kümme või kakskümmend aastat tagasi. Eriti tähtsaks peab ta seda, et laps õpiks kasutama juba enne kooliminekut oma emakeele põhilist sõnavara ja selle keele peamist vormistikku. (Maanso 2013a: 20)

Kooliõpetuses seostub keelereegli iseloom suuresti õpilase vanusega: mida noorem õpilane, seda selgem ning kindlapiirilisem peab olema reegel (Maanso, Erelt, Villand 2013: 36)

Ajaloo jooksul on eesti kirjakeele normi aluseks olnud mitmete teiste keelte grammatika, lauseehitus ja häälikusüsteem. Meile tuntud kirjaviis, mille eeskujuks oli soome keele ortograafia, on Eduard Ahrensi soovitatud XIX sajandi III veerandil üle võetud eesti õigekirjatava. See on aluseks praegusele eesti õigekirjale. (EKK 2007: 50)

Arvestades uue kirjaviisi leviku ulatust ja tekstitüüpide kujunemist, ent taustegurina ka linnastumist ning sisemigratsiooniprotsesside käivitumist, paigutab Krista Kerge tänapäeva eesti keele tingliku aluspiiri umbkaudu 19. sajandi lõpujärku. (Kerge 2000, 79)

Eesti keele käsiraamat (2007), mis on eesti kirjakeeletava üks alusteoseid, ütleb, et see, milline on ühe keele ortograafia – õigekirja kui tavalise, üldkasutatava kirjutusviisi tähenduses – , sõltub suuresti aluseks valitud põhimõtetest. Eesti ortograafia aluseks on häälduspärane ehk foneetiline põhimõte: taotleda õigekirja võimalikult head vastavust hääldusele. Lisaks arvestatakse ka morfoloogilist ehk morfeemilist põhimõtet: vaatamata hääldusele kirjutada sama morfeem ühtmoodi ja eri morfeemid erinevalt. Semantilist ehk tähenduspõhimõtet rakendatakse sõnade kokku- ja lahkukirjutamisel. Häälduslähedus, mis eesti ortograafiat iseloomustab, ei tähenda aga kaugeltki täpset häälduse arvestamist. (EKK 2007: 51)

Kirjakeele norm on määratud Eesti Keele Instituudi uusima õigekeelsussõnaraamatuga, Emakeele Seltsi keeleteoimkonna otsustega ning keeleteoimkonnas heaks kiidetud ortograafiareeglistiku, normatiivse käsiraamatu ja grammatikaga. Eesti kirjakeele normi alal annab nõu Eesti Keele Instituut. (RT I, 14.04.2011, 3)

Kirjakeel ei ole siiski igas kontekstis neutraalsete ehk „õigete“ keelevariantide kogum, mis vastandub argikeelsetele kui „valedele“. Tänapäevane kirjakeel on ajalooline, kuid järjest keerukama variatiivsusega süsteem, mis hõlmab erineva kasutusväärtusega atribuutikat. Peamised parameetrid, millega kirjakeele vahendite kasutusväärsust mõõta, on register ja stiil. (Kerge 2000: 86)

2. Kirjakeele normi tundmine 6. klassis

Põhikooli riiklik õppekava kehtestab riigi põhiharidusstandardi. Põhikooli lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemel kirjeldatud üldnõuetega. Põhikooli riikliku õppekava (edaspidi *riiklik õppekava*) rakendatakse kõigis Eesti Vabariigi põhikoolides olenemata kooli õiguslikust seisundist, kui seadus ei sätesta teisiti. (RT I, 20.09.2011, 9)

2.1. Põhikooli riikliku õppekava (2011) õpiväljundid 6. klassi lõpetajale

Põhikooli riikliku õppekava (2011) õigekeelsuse ja keelehooldde õpivaldkonna kohaselt tunneb 6. klassi õpilane eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja; rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsidest ja hinnates. (RT I, 14.01.2011, 1)

2.2. Varasemad uurimused põhikooli II astme õigekirjaoskusest

Kirjutamisoskus on kõige kritiseeritavam tulemus õppetöös, sest ta on kõige nähtavam. Kirjutades, ja eriti koolis kirjutades, tuleb pidevalt oma keelekasutust jälgida ning pöörata tähelepanu veel paljudele muudele asjadele. (Uusen 2006a: 18)

Anne Uuseni jt ulatuslikust (teksti)kirjutamisoskuse uurimusest selgunud veatüüpide analüüs näitas, et eksimusi tehakse sõna õigekirjas 4% sõnadest. Lausestusveaga lauseid oli oluliselt rohkem – 13% lausete üldarvust. Lausestusraskused ilmnemid 6. klassis juhtudel, kui lause oli pikem kui 10–13 sõnet. Tulemuste aluseks oli 268 uurimuses osalenud 6. klassi õpilase kirjutatud teksti. Uuritud tekstide kogumaht oli 96 262 sõnet, teksti keskmine pikkus 130 sõnet. (Kerge, Uusen 2010: 99)

Viimasel ajal läbi viidud kirjaoskusuuringud näitavad, et ainemõistete ja keelepagasi kasv on alates põhikooli II astmest klassist klassi suhteliselt ühtlane, kasvades u. 5% (Kerge, Uusen 2010: 101).

Põhikooli teise astme (4.–6. klass) jooksul liigub enamik õpilasi asjatundliku või vilunud kirjaoskuse faasi. Enamik mehaanilisi oskusi (õigekiri, käekiri jne) on nüüd automaatsed ja õpilastel jääb rohkem „ruumi“ muude asjade jaoks. (Uusen 2006b: 27)

Anne Uuseni (2006a: 19) doktoritöö tulemused näitasid, et võrreldes 3. klassiga olid 6. klasside õpilaste kirjutised oluliselt sõnarikkamad. Siiski oli sõnarikaste õpilaste hulk 6. klassis kahanenud (31%) ning mittesõnarikaste õpilaste hulk kasvanud (15%). Õigekirja kui õpetajate poolt hinnatud kirjutamisoskuse komponendi uurimisest saadi ka ainekst hüpoteeside paikapidavuse väljaselgitamiseks. Selgus, et sõnarikkas ja sisukas tekstis ei tehtud rohkem ortograafiavigu kui vähem sõnarikkas ja sisukas. Ka olid poiste ja tüdrukute õigekirja-alased oskused mõlemas vanuserühmas võrdsed. Hüpotees poiste kehvematest oskustest ei leidnud kinnitust. Sisulisest küljest olid kirjutised kahes vanuserühmas ühtlased. Üheski kategoorias (sugu, vanus, tekstiliik) ei olnud olulist erinevust. Nooremas astmes olid kirjutised sisukamad nende õpetajate õpilastel, kes pidasid oluliseks koguda enne kirjutamist mõtteid. Seda kinnitasid ka mustandid, mis näitasid selgelt töös tehtud parandusi ja muudatusi. See, et kõik klassid olid mõnes asjas tugevamad ja mõnes nõrgemad, kinnitas kirjutamise kompleksset iseloomu ning tõestas, et kirjutamisoskuse hindamisel on vaja arvesse võtta palju rohkem aspekte kui ükskaks (Uusen 2006a: 20).

Lausestusoskust peetakse suhtluspädevuse näitajaks. Lausestusvigu tehti siiski palju: kõikidest lausetest oli ebakorrektsed koguni 13% nii 6. kui 3. klassidel. 6. klasside õpilaste juttude kirjutamise oskus oli muidugi parem kui 3. klasside õpilastel, ent veenmiskirjade kirjutajate lausestusoskuse areng oli justkui seiskunud. Need olid ühel tasemel 3. klasside õpilaste omadega. Sellest järeldus, et õpilastel tuleks lasta

sagedamini kirjutada ka muid tekste peale arutluste ning jutustuste (nt juhend, seletuskiri, reklaamtekst, ostu- või müügikuulutus, leping jt). (Uusen 2006a: 19–20)

Keelekasutuse õigsuse uurimine näitas, et rohkem on probleeme kirjavahemärkide kui häälikuortograafiaga. 59% 3. klasside ja 54% 6. klasside õpilastest oli ortograafiavigu (häälikuortograafia, suur algustäht, kokku- ja lahkukirjutamine) väga vähe või vähe. (Uusen 2006a: 20)

3. Meetod ja tulemused

3.1. Valim ja analüüsimeetod

Bakalaureusetöökõs koguti andmeid Tartu linna üldhariduskooli kolme 6. klassi õpilaste töõdest, mis olid spetsiaalselt uurimuseks koostatud. Testi teinud kolmes 6. klassis kasutati Terje Varuli ja Liisi Piitsi 2006. ja 2013. aasta õppekomplekti, õpilased kasutasid 2006. aasta õpikut ja 2013. aasta töövihikut. Testi ülesanded koostati, arvestades seda, milline materjal oli antud õppekomplektis esitatud ja mida oli õppetöõ käigus varem õpetatud.

Test tehti 2014. aasta veebruaris kolmes 6. klassis. Kokku osales uuringus 60 õpilast. Vastanute hulgas oli 31 tüdrukut ja 29 poissi. Analüüsimisel kasutati testi erinevate ülesannete vigade statistilist analüüsi. Testi täitmiseks oli planeeritud 45 minutit, kuid võis võtta lisaaega.

Testis (vt lisa) oli kokku kaheksa ülesannet: kokku- ja lahkukirjutamine, suure algustähe ortograafia, kirjavahemärkide kasutamine, täheortograafia, võõrsõnade õigekiri, *-gi* ja *-ki* liite, *i* ja *j*-i õigekirjutus ning tekstiloomeülesanne. Viimases tuli kasutada vähemalt 12 sõna 23 sõnast muistendi kirjutamisel.

Kaheksast eelnimetatud ülesandest seitsmes oli kindel arv punkte, mille võis saada õigete vastuste eest. Iga vea eest võeti maha üks punkt. Vigade arvestamisel kirjavahemärkide ülesandes loeti veaks nii kirjavahemärgi puudumine kui vale kirjavahemärgi kasutamine. Samuti kirjavahemärgi paigutamine valesse kohta.

Kaheksanda ülesande analüüsil uuriti järgmisi näitajaid.

- 1) Kas tekst on muistend, s. t kas tekst vastab muistendi kriteeriumidele?
- 2) Kui palju ette antud sõnu on tekstis kasutatud? Kas neid on kasutatud õiges tähenduses?
- 3) Missugused õigekirjavead esinevad?

4) Kas õpilane tunnetab stiili, mis sobib muistendi kirjutamiseks?

Esimeses seitsmes ülesandes kasutati statistilist analüüsi. Kontrolliti järgmisi näitajaid.

- 1) Kui palju vigu esines igas ülesandes eraldi?
- 2) Missugused olid kõigi tööde lõikes kõige enam esinenud vead?
- 3) Mitu viga igas ülesandes keskmiselt tehti?
- 4) Kas vigu tegid rohkem poisid või tüdrukud?

Testi koostamisel kasutati Liisi Piitsi ja Terje Varuli 2013. aasta eesti keele töövihikut 6. klassile. Samuti Merle Pindmaa, Merike Seire, Linda Trummali ja Kristiina Orgla 2009. aastal ilmunud etteütlusi II kooliastmele. Liisi Piitsi ja Terje Varuli õppematerjalide alusel õpetati ka testitavates klassides eesti keelt. (Piits, Varul 2013b; Pindmaa, Seire, Trummal, Orgla 2009)

Testi koostamisel lähtuti põhikooli riiklikust õppekavast (2011) ning õpikutest, mida selles koolis kasutati. Eelnevalt veendus töö kirjutaja, et kõike, mida testis küsiti, olid õpilased tundides õppinud.

Vestlusest õpetajatega tuli välja, et kõige suurem mõju õigekirjaoskusele on arvuti kasutamise suur osakaal: öeldi, et koolis võib õpilaselt küll nõuda, et lause algab suure tähega, aga kodus Interneti vahendusel kaaslastega vesteldes ei kasutata ei suurtähti ega kirjavahemärke.

3.2. Tulemused

Test koostati 6. klassile ette nähtud oskusi silmas pidades. Seitse esimest ülesannet on otseselt õigekirjaoskuse kontrollimisele suunatud, 8. ülesanne aga ülevaate saamiseks 6. klasside loovkirjutamisoskusest.

Esimene ülesanne keskendus kokku- ja lahkukirjutamisele (vt lisa). Tekst, mida ülesandes kasutatud on, pärineb Harri Jõgisalu raamatust „Meri põlõm’te paljas vesi. Kihnu arhipelaag“. Töö autor kohandas ning lühendas tekstilõiku. Rasvases kirjas märgitud sõnad tuli ühendada kaarekesega kokku või jätta lahku. Sõnad, mis tekstis kokku oli vaja kirjutada, olid *viiskümmend*, *maakild*, *sügistorm*, *õhtuhämarus*, *Läänemaa*, *põlistalu*, *koduõu*, *sanglepp*, *külapoised*, *ettekujutus*, *suurvesi* ja *heinamaa*.

Suurem osa sõnadest tuli kirjutada kokku- ja lahkukirjutamise vormipõhimõtte reegli kohaselt (nimetavakujuline või lühenenud tüvega sõna kirjutatakse järgneva sõnaga kokku, nt *sügistorm*, *põlistalu*, *suurvesi*, *maakild*, *koduõu*, *õhtuhämarus*) (EKK 2007: 104). Kohanimede kokku- ja lahkukirjutamise reegli järgi tuli kokku kirjutada sõna *Läänemaa*, sest kohanimedes kirjutatakse liigisõna nimetuumaga kokku (EKK 2007: 111). Teine reegel, millele allus sõna *viiskümmend*, on arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kokku kirjutatakse arvud 11–19 (*kaksteist*), kümned (*viiskümmend*), sajad (*kolmsada*). Lahku kirjutatakse ühelised (*kakskümmend neli*), tuhanded (*kolm tuhat*) ja miljonid (*kolm miljonit*). (Piits, Varul 2013a: 78)

Teises ülesandes paluti õpilastel tõmmata ring ümber nendele tähtedele, mis tuleb kirjutada suurelt (vt lisa). Suure algustähega pidi kirjutama nii lausete algustähed kui ka teada, et perioodikaväljaannete pealkirjad kirjutatakse läbiva suurtähega (EKK 2007: 95). Selle reegli näiteks oli ajakiri *Värske Rõhk*. Samuti pidi teadma, et isikunimed ja raamatute pealkirjad kirjutatakse suure algustähega. Seda reeglit oli tarvis lauses *Tunnis lugesime A. Kitzbergi „Libahunti“*. Lauses *Need eestlased, kes on sündinud Ida-Virumaal, teavad, et on kasulik osata vene keelt* oli õpilastel vaja teada, et kohanimed ilmakaare järgi (Ida-Virumaa) kirjutatakse läbiva suurtähega, ent keeled ja rahvused väikese algustähega. Üldiselt selle vastu palju ei eksitud.

Üritusi nimetatakse enamasti üldnimeliselt ja kirjutatakse väikese algustähega (EKK 2007: 99). Selle näiteks oli lause *Paljud koorid soovivad pääseda laulupeole*. Ülesande viimases lauses olid koos ajaloosündmus ning autasu: *Aastatel 1939–1943 Teise maailmasõja tõttu Nobeli rahupreemiat välja ei antud*. Emakeeleseltsi 2012. aasta

otsusega aktsepteeritakse ka ajalookirjutuse tava kirjutada ajaloosündmuste kinnistunud nimetusi eelistatavalt esisuurtähega (nt *Jüriöö ülestõus*, *Teine maailmasõda*, *Põhjasõda*), vältida soovitatakse läbivat suurtähte. (Emakeele Selts)

Autasude nimed, milles esineb isikunimi (nagu antud näites), kirjutatakse nimi suure algustähega ja liiginimi (nt *auhind*, *preemia*) väikese algustähega. (EKK 2007: 97–98)

Kolmas ülesanne oli kõige keerulisem, nagu hiljem selgus. Siin oli ülesandeks kirjutada puuduvad kirjavahemärgid. Pidi tundma otsekõnet (koolon ja jutumärgid), samuti seda, et üte eraldatakse ülejäänud sõnadest komaga. Selle näiteks oli lause *Õpetaja vaatas korrarikkujale otsa ja lausus: „Poiss, täna jääd pärast tunde!“*. Koondlause kirjavahemärkide tundmist nõudis lause *Maasikad, vaarikad, mustsõstrad – need kõik kasvasid meie aias*. Samuti lause *Mida kõike laos ei leidunud: vanu ajalehti, märkmepaberit, unustatud raamatuid ja tühje pastapliiatseid*. Numbrina kirjutatud järgarvsõnade järele kirjutatakse punkt. Seda reeglit nõudis lause *Meie 6. klassi õpilastel on õigekirjas paremad tulemused kui 3. klassi õpilastel*. Osalausete eraldamist ja jutumärkide ning komade õigekirja nõudis selle ülesande kõige keerulisem lause *„Muidugi võib sinu arvamus õige olla,“ arutles konstaabel, „aga see kõik vajab veel uurimist.“* Veidi lihtsam lause oli viimane. *Kui tüdruk oleks olnud piisavalt tark, et mitte õppimata jätta, ei oleks kontrolltöö hinne nii kehv olnud*. Tuli ära tunda, kus algab ja lõpeb kõrvallause. Kui rindlauses on mitu liiget lausekujulise ehitusega, on tegemist kõrvallausetega. Kõrvallauset seob pealausega alistav sidend, nt *et, sest*. (EKK 2007: 558)

Neljandas ülesandes oli tarvis jämedalt trükitud häälikud vajadusel kahekordselt kirjutada (vt lisa). Selleks oli tarvis teada nii seda, mis on välde, kui ka seda, kuidas käituvad häälikud häälikuühendites. Eesti keele foneetlises süsteemis on kolm pikkusastet: lühike, pikk ja ülipikk. Traditsiooniliselt nimetatakse neid völdeteks. (EKK 2007: 60–61)

Kõik häälikud, välja arvatud *b, d, g, f* ja *š*, kirjutatakse ühe tähega, kui nad on lühikesed, ja kahe tähega, kui nad on pikad või ülipikad (EKK 2007: 68). See oli üsna väikse vigade arvuga ülesanne. Oli vaja järgida konsonantühendi õigekirjareeglit, mille kohaselt konsonantühendis kirjutatakse kõik häälikud ühekordselt.

Viies ülesanne keskendus klusiilide õigekirjareeglitele. Samas tuli kasuks ka võõrsõnade tundmine. *Gildihoone külgeinast oli kild kukkunud.* (Piits, Varul 2013: 31). See lause oli kõige vigaderohkem. Palju olenes sellest, kas õpilasele meenus ajalootunnist pärit mõiste *gild*.

Kuues ülesanne nõudis *-gi* ja *-ki* liidete õigekirjutust. Sõna sees kirjutatakse reegli järgi helitute häälikute kõrval *p, t, k*, seepärast on helitute häälikute järel liidepartikkel *-ki*, teiste, s.o heliliste häälikute järel kirjutatakse liidepartikkel *-gi*. (EKK 2007: 66)

Seitsmendas ülesandes käsitleti häälikute *i, j, jj* ja *ij* õigekirjutust. Reegli järgi kirjutatakse silbi algul *j* ja silbi lõpus *i*. Erandlik on lühike sisseütlev: *ojja, majja*. Tavaliselt ei kirjutata *ü* ja *i* järel *j-i*, kuigi hääldatakse: *müüa*. Erand on tegijanime liide *-ja* (morfoloogilise põhimõtte järgi alati ja ainult *-ja*): *müüja, viija*. (EKK 2007: 68)

Järgnevalt on ära toodud ülesannetes esinenud vigade arv ning keskmine vigade arv seitsmes esimeses ülesandes (vt tabel 1).

Tabel 1. Esimeses seitsmes ülesandes esinenud vigade arv.

Ülesande number	Ülesande sisu	Parandata- vate üksuste arv ülesandes	Ülesan- de täitjate arv	Lahendajate sooline koosseis		Vigade arv ülesan- des	Vigade kesk- mine
				T	P		
1	Kokku- lahku- kirjutamine	18	60	31	29	274	4,6
2	Suure algustähe ortograafia	16	60	31	29	354	5,9

3	Kirjavahe- märkide ortograafia	22	60	31	29	378	6,3
4	Tähe- ortograafia	38	60	31	29	85	1,4
5	Võõrsõnade ortograafia	16	60	31	29	142	2,4
6	Liite <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> ortograafia	12	60	31	29	125	2,1
7	<i>i, j, ij</i> ja <i>jj</i> õigekirjutus	23	60	31	29	311	5,2

Nagu tabelist 1 näha, esines kõige rohkem vigu 3. ülesandes (keskmiselt 6,3 viga), kus tuli kirjutada puuduvad kirjavahemärgid (punkt, koma, koolon, mõttekriips, jutumärgid).

Vigade arvu poolest järgmine on 2. ülesanne (keskmiselt 5,9 viga), milles pidi teadma suure algustähe ortograafiat. Suur vigade arv tulenes sellest, et jäeti sageli märkimata lause alguse suurtäht ning miinuspunkte andsid juurde valed vastused.

7. ülesandes (keskmiselt 5,2 viga), mille tööjuhend käsib kirjutada lünka kas *i, j, ij* või *jj*, said sõnast *sajad* sai sageli *saiad*. Samuti ei tuntud ära sõnade *müüja* ja *müüa* erinevust.

1. ülesanne keskendus (keskmiselt 4,6 viga), kokku- ja lahkukirjutamisele. Ülesandes oli tarvis rasvases kirjas sõnad kas kokku või lahku kirjutada. Kiputi kokku kirjutama väljendverbi *üle ujutama*, samuti ei taibatud kokku kirjutada sõnu *Läänemaa*, *põlistalu* ja *sanglepad*.

Üsna hästi oli sooritatud 6. ülesanne (keskmiselt 2,1 viga), kus tuli märkida lünka õige liide: *-gi* või *-ki*.

5. ülesandes (keskmiselt 2,4 viga) pidi lünka õige sulghääliku kirjutama. Ühtlasi pidi seejuures teadma, missuguse võõrsõnaga on tegemist.

Viimasel kohal on vaid 85 veaga 4. ülesanne (keskmiselt 1,4 viga), milles tuli tumedalt trükitud häälikud vajadusel kahekordselt kirjutada.

Tabelid 2, 3 ja 4 esitavad viga teinud õpilaste protsendi.

Tabel 2. Viga teinud õpilaste protsent ülesannete kaupa.

Ülesande number	Ülesande sisu	Parandatavate üksuste arv ülesandes	Ülesande täitjate arv	Viga teinud õpilaste arv	Viga teinud õpilaste %
1	Kokku- ja lahkukirjutamine	18	60	59	98,3 %
2	Suure algustähe ortograafia	16	60	59	98,3 %
3	Kirjavahemärkide ortograafia	22	60	60	100 %
4	Täheortograafia	38	60	34	56,6 %
5	Võõrsõnade ortograafia	16	60	48	80 %
6	Liite <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> ortograafia	12	60	40	66,6 %
7	<i>i, j, ij</i> ja <i>jj</i> õigekirjutus	23	60	57	95 %

Tabelis 2 on näha kõikide viga teinud õpilaste arv, samuti see, mitu protsenti õpilastest üldse ülesannetes viga tegi.

Kõige suurema vigade arvuga on kirjavahemärkide ortograafia ülesanne, kus ükski töö polnud veatu (100 % õpilastest).

Ülesannetes nr. 1 (98,3 % õpilastest) ja 2 (98,3 % õpilastest) eksisid paljud õpilased. Ülesanded olid kokku- ja lahkukirjutamise ning suure algustähe ortograafia kohta. Mõned õpilased olid jätnud igas lauses märkimata lause algustähe.

Ülesandes nr. 7 oli *i, j, ij* ja *jj* õigekirjutuse kohta (95 % õpilastest tegi viga).

Võõrsõnade ortograafia ülesandes tegi vigu 80 % õpilastest.

Liidete *-gi* ja *-ki* õigekirjutuse ülesandes tegi 66,6 % õpilastest vigu.

Ülesanne nr. 4 (vigu tegi 56,6 % õpilastest) oli täheortograafia ülesanne, milles esines kõige vähem vigu üldse.

Tabel 3 esitab andmed selle kohta, kui paljud tüdrukud tegid vigu testi eri ülesannetes. Tüdrukud tegid rohkem vigu suure algustähe õigekirjutuses (ülesanne nr. 2) ja kirjavahemärkide ortograafias (ülesanne nr 3).

Tabel 3. Vigu teinud tüdrukute protsent ülesannete kaupa.

Ülesande number	Ülesande sisu	Parandatavate üksuste arv ülesandes	Ülesande täitjate arv	Vigu teinud õpilaste arv	Vigu teinud õpilaste %
1	Kokku- ja lahkukirjutamine	18	31	30	96,8 %
2	Suure algustähe ortograafia	16	31	31	100 %
3	Kirjavahemärkide ortograafia	22	31	31	100 %
4	Täheortograafia	38	31	17	54,8 %
5	Võõrsõnade ortograafia	16	31	25	80,6 %
6	Liite <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> ortograafia	12	31	19	61,3 %
7	<i>i, j, ij</i> ja <i>jj</i> õigekirjutus	23	31	29	93,5 %

Esimesel kohal on vigu teinud õpilaste protsendi poolest 2. ja 3. ülesanne (mõlemal juhul tegi vigu 100 % tüdrukutest), teisel kohal ülesanne nr. 1 (96,8 % tüdrukutest tegi vigu). Kõige vähem tüdrukuid tegi vigu täheortograafias (54,8 % tüdrukutest). Kui võrrelda tüdrukute tulemusi poiste omadega (vt tabel 4), siis kõige rohkem vigu tegid mõlemad 3. ülesandes (mõlemal juhul 100 % õpilastest). Ülesandes nr. 4 tegid poisid

vaid veidi rohkem vigu (58,6 %) kui tüdrukud (54,8 %). Seega ei saa öelda, et ülesannete lõikes on tüdrukud vähem vigu teinud kui poisid. Nagu ka Anne Uuseni doktoritööst (2006a) selgus, ei erine tüdrukute ja poiste õigekirjaoskus suurel määral. Ei saa öelda, et poiste õigekirjaoskus oleks kehvem.

Ülesandes nr. 6, kus tuli õigesti kasutada liiteid *-gi* ja *-ki*, olid tüdrukute tulemused paremad (vt tabel 3).

Tabel 4. Vigu teinud poiste protsent ülesannete kaupa.

Ülesande number	Ülesande sisu	Parandatavate üksuste arv ülesandes	Ülesande täitjate arv	Vigu teinud õpilaste arv	Vigu teinud õpilaste %
1	Kokku- ja lahkukirjutamine	18	29	29	100 %
2	Suure algustähe ortograafia	16	29	28	96,6 %
3	Kirjavahemärkide ortograafia	22	29	29	100 %
4	Täheortograafia	38	29	17	58,6 %
5	Võõrsõnade ortograafia	16	29	23	79,3 %
6	Liite <i>-gi</i> ja <i>-ki</i> ortograafia	12	29	21	72,4 %
7	<i>i, j, ij</i> ja <i>jj</i> õigekirjutus	23	29	28	96,6 %

Kõik poisid ja tüdrukud tegid vigu 3. ülesandes (100 % tüdrukutest ja 100 % poistest). Tüdrukutest vähem poisse tegi vigu 2. ülesandes (96,6 %). Ülejäänud tulemused jäävad tüdrukutele vaid napilt alla.

Eraldi analüüsiti 8. ülesannet (vt lisa), milles tuli ette antud 23 sõnast kasutada muistendi kirjutamiseks vähemalt 12 sõna (töö autor lähtus sõnade valikul isiklikule teabele muistendites esinevate teemade ja sõnade kohta, ent lisas muinasjutu žanri kuuluvaid sõnu, et ülesande raskusastet tõsta). Tabel 5 on kirjeldav tabel, mis võrdleb

poiste ja tüdrukute loovkirjutamisülesannet eraldi, võttes aluseks õigekirjavead, stiilitunnetuse, žanritundmise ja nõutud sõnade arvu. Lisaks on tabelis poiste ja tüdrukute tööde puhul ära toodud keskmine sõnade arv ülesandes.

Tabel 5. Loovkirjutamise ülesande analüüs poiste ja tüdrukute tööde põhjal.

Kriteerium	Poiste tööd	Tüdrukute tööd
Žanritundmine <i>Muistend selgitab millegi tekkimist, loomist.</i>	28 poisist kirjutas muistendi 5. Mõned tekstid jäid (kas ajapuuduse vms tõttu) nii lühikesteks, et žanri oli raske määrata.	31 tüdrukust kirjutas vaid 2 muistendi, ülejäänute tekstid olid pigem muinasjutud (ei selgitanud millegi tekkimist või loomist).
Õigekirjavead	Põhiliselt käännati valesti sõna <i>kannel</i> . Esisuurtähe ning punkti puudumine lausetes.	Põhiliselt käännati valesti sõna <i>kannel</i> , samuti oli üks töö, mille kirjutaja emakeel ei olnud ilmselt eesti keel, sest selles olid ka käänamis- ja rektsioonivead.
Nõutud sõnade arv	26 poissi 28st kasutas 12 sõna, nagu tööjuhendis oli nõutud.	24 tüdrukut 31st kasutasid 12 sõna, nagu tööjuhendis oli nõutud.
Teksti sidusus	Oli töid, kus ilmselgelt ei oldud sellega eriti vaeva nähtud. Keskenduti pigem sõnade kasutamisele kui teksti sisule. Suurem osa töödest oli siiski püüdliselt kirjutatud: teemad ja sündmused olid	Sisutihedad ning üldiselt seotud tekstid. Oli näha kannatlikkust, sisukust ning tekstis esitatud teemade omavahelist kokkusobivust.

	omavahel seotud ning tekstis esitatud konfliktid leidsid lahenduse.	
Stiilitunnetus ja register	Oli poisse, kes ilmselt püüdsid oma kirjutistega pigem nalja teha. Ühes töös ei taibanud õpilane, missugune register on sobilik nõutud žanri kirjutamiseks.	Üldiselt korralikud tööd. Võrreldes poistega pikemad laused. Mõne töö puhul kippusid „siis“-id segama.
Keskmine sõnade arv töödes (õpilastel kokku 7842 sõna).	Kokku oli poistel 3443 sõna, keskmine sõnade arv töö kohta seega ca 122,9 sõna.	Kokku oli tüdrukutel 4399 sõna, keskmine sõnade arv töö kohta seega ca 141,9 sõna.

Loovkirjutamise ülesande (vt lisa) täitis 28 poissi ja 31 tüdrukut, kokku 59 õpilast (üks loobus).

Nagu tabelist 5 näha, olid tüdrukute kirjutised sõnarikkamad (keskmiselt 141,9 sõna töö kohta) kui poistel (keskmiselt 122,9 sõna töö kohta). Keskmine sõnade arv töö kohta oli kokku 264,8 sõna. Üldiselt kirjutati muistendi asemel muinasjutte. Vaid seitse õpilast (5 poissi ja 2 tüdrukut) kirjutasid muistendi žanrile vastava teksti – millegi tekkimisega seotud loo.

Enamik õpilastest oli kasutanud nõutud 12 sõna ning teinud seda korrektselt (s.t ei andnud sõnale muud tähendust). Õigekirjavigadest esines kõige sagedamini sõna *kannel* väär käänamine (*kanneli*, *kandla*). Ühe tüdruku puhul oli ka ilmselt keelebarjäär takistuseks, sest tema töös ilmsid eesti keelt mitte emakeelena rääkijale omased vead. Kirjavahemärke kasutasid korrektselt pigem tüdrukud, kuigi ka nendel oli vigu. Poiste

töodes olid sagedamini puudu esisuurtähed ning punktid lausete lõpust. Ka otsekõne kasutamine polnud korrektne. Tüdrukute kirjutistes oli näha rohkem läbimõeldust ning seega oli neil vähem õigekirjavigu, kuigi neid esines siiski.

Üldjuhul õpilased teadsid, missuguses registris tuleb kirjutada. Vaid mõne poisi puhul võis tööst välja lugeda tahtlikku huumorit ning ühes töös ka argikeelt ning slängi.

Ette antud sõnadest kasutati kõige enam sõna *karjapoiss* (poistel 27 korda, tüdrukutel 24 korda). Poiste kõige enam kasutatud sõnad olid *karjapoiss* (27 korda), *kuningas* (27 korda), *loss* (26 korda), *sõdur* (25 korda), *nõid* (25 korda) ja *varandus* (24 korda).

Tüdrukute kõige enam kasutatud sõnad olid *karjapoiss* (24 korda), *talv* (24 korda), *oja* (23 korda), *loss* (23 korda) ja *kuningas* (22 korda). Sõna *perenaine* kasutasid poisid ja tüdrukud võrdselt (20 korda). Samuti oli poistel ja tüdrukutel võrdsel arvul kordi kasutatud sõna *oja* (23 korda), *kask* (20 korda) ja *näkk* (11 korda).

Selliseid sõnu, mida üldse ei kasutatud, ei esinenud. Harvem kasutati sõnu *lõng* (tüdrukud 11 korda, poisid 15 korda) ja *näkk* (nii poisid kui tüdrukud kasutasid sõna 11 korral). Tüdrukud kasutasid kõige harvem sõnu *kägu* (11 korda), *lõng* (11 korda), *uss* (11 korda), *lõõtspill* (13 korda) ja *allikas* (13 korda). Poisid kasutasid kõige harvem sõnu *lõng* (15 korda), *näkk* (11 korda), *allikas* (14 korda) ja *ahi* (15 korda).

Kokkuvõte

Bakalaureusetöös käsitletakse 6. klassi õpilaste emakeeleoskust. Uuriti, kui hästi tunnevad põhikooli II astme lõpetajad eesti kirjakeele normi, missugustes ülesannetes tehakse kõige rohkem vigu, millised on testitavate õpilaste tekstiloomeoskused ja sõnavaratundmine ning kas poiste ja tüdrukute tulemused on sarnased või erinevad.

Ortograafiaoskuse uurimiseks koostati test, mis viidi läbi kolmes 6. klassis. Seitse esimest ülesannet käsitlesid erinevaid õigekirjareegleid: kokku- ja lahkukirjutamine, suur algustäht, kirjavahemärgid, täheortograafia, liide *-gi* ja *-ki*, häälikute *i*, *j* ning ühendite *ij* ja *jj* õigekirjutus. Nende ülesannete põhjal sai teha järeldusi kirjakeele normi tundmise ja rakendusoskuse kohta.

Seitsme ülesande analüüsi põhjal selgus, et poiste tööd ei ole tüdrukute omadest kehvemad ning kõige rohkem ebakorrektsusi oli nii poistel kui tüdrukutel suure algustähe ja kirjavahemärkide õigekirjutuse ülesannetes. Sellest järeldub, et poiste emakeeleoskus ei ole tüdrukute omast viletsam.

Kaheksas ülesanne oli tekstiloome, milles tuli ette antud 23 sõnast 12 kasutada muistendi kirjutamisel. Selles ülesande puhul uuriti, kas on tegemist muistendiga, kas on kasutatud õiges tähenduses nõutud arvu sõnadest. Samuti vaadeldi teksti sidusust, õigekirja, stiili- ja registritunnetust ning tekstirohkust (keskmine sõnade arv kirjutistes). Selles ülesandes olid tüdrukute tekstid sõnarikkamad (keskmine sõnade arv töödes 141,9) kui poiste tööd (keskmine sõnade arv töödes 122,9). Suurem osa kirjutistest olid muinasjutud.

Edaspidi on töö autoril plaanis uurida õpetajate arvamust õpilaste emakeeleoskuse kohta ning kirjutada sellel teemal magistritöö.

Kirjandus

Ehala, Martin 2000. Kirjutamise kunst. Tekstiõpetuse õpik. Tallinn: Künnimees.

EKK = Ereht, Mati, Tiiu Ereht, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Emakeele Selts. Ajaloosündmuste nimetamise õigekiri. Terviktekst 16.11.2012. http://www.emakeeleselts.ee/otsused/Otsus-AJALOOSYNDMUSED-16.11.12-20.01.13_VEEBI.pdf 14.05.2014.

Hennoste, Tiit, Karl Pajusalu 2013. Eesti keele allkeeled. Õpik gümnaasiumile. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kerge, Krista 2000. Kirjakeel ja igapäevakeel. – Eesti keele allkeeled. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 16. Toim. Tiit Hennoste. Tartu: Tartu Ülikool, 75–110.

Kerge, Krista, Anne Uusen 2010. Toimingu- ja tekstikeskne keelemaailm. – Tekstid ja taustad VI. Tekstiuurimus ja kool. Toim. Krista Kerge. Tallinn: Tallinna Ülikool, 95–111.

Kull, Rein 2000. Kirjakeel, oskuskeel, üldkeel. Eesti Keele Sihtasutus.

Maanso, Viivi 2013a. Mõlgutusi keelest, selle ilust ja emakeeleõpetusest. – Emakeel südames. Pühendatud Viivi Maansole 85. sünnipäeval. Emakeeleõpetuse Infokeskuse toimetised 8. Koost. Annika Kilgi, Mari Kadakas. Tallinna Ülikool, 17–30.

Maanso, Viivi, Tiiu Ereht, Leo Villand 2013. Keelekorraldus, emakeeleõpetus ja keelekultuur koolis. – Emakeel südames. Pühendatud Viivi Maansole 85. sünnipäeval. Emakeeleõpetuse Infokeskuse toimetised 8. Koost. Annika Kilgi, Mari Kadakas. Tallinna Ülikool, 31–44.

Piits, Liisi, Terje Varul 2013a. Eesti keele õpik 6. klassile. Tartu: Avita.

Piits, Liisi, Terje Varul 2013b. Eesti keele töövihik 6. klassile I osa. Tartu: Avita.

Pindmaa, Merle, Merike Seire, Linda Trummal, Kristiina Orgla 2009. Etteütleri II kooliastmele. Tartu: Avita.

Põhikooli riiklik õppekava (2011). Elektrooniline Riigi Teataja. Külastatud aadressil https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1280/8201/3007/VV1_lisa1.pdf# 01.02.2014.

Eesti kirjakeele normi rakendamise kord (2011). Elektrooniline Riigi Teataja. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/114062011003> 29.04.2014.

Uusen, Anne 2006a. Writing Skills of 1st and 2nd Stage Students. Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste dissertatsioonid 19. [Doktoritöö]. Tallinn: TLÜ.

Uusen, Anne 2006b. Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest. Tartu.

About skills of native language in 6th grade

Summary

Estonian written language is one of many sublanguages. It is used at school and in formal communication. In the end of 6th grade the orthography of native language should be sufficient.

The author of this baccalaureate work wanted to know if the results of boys and girls were different (usually it is thought that girls' works are better than boys'), how many mistakes and how many students made mistakes in tasks. What kind of mistakes were the most numerous. In the task of creative writing six categories were observed: spelling, average number of words in the texts, coherency of the text, style and register of the text, the number of words used in text, if the text was a folktale (knowing of the genre of a folktale).

A test was carried out in 6th grade. Three classes took part of the test, 60 students. Seven tasks focused on spelling of Estonian, one task was to write a folktale (to see how developed is the creative writing of the students in 6th grade).

The results showed that the spelling abilities of girls and boys were equal. Unfortunately there were no tasks where noone made any mistakes. The most incorrect tasks were about orthography of the punctuation marks and the orthography of the capital letter.

The creative writings of girls were longer and more coherent than the writings of the boys. The average number of the words in the girls' works was bigger than the average number of the words in the boys' works.

Thereinafter the author would like to question the teachers and find out their opinion about the skills of native language of their students and write a master's thesis in this subject.

Lisa. Testi näidis

ÕIGEKIRJAOSKUSE TÖÖ 6. KLASSILE

1. Ühenda kokkikirjutatavad sõnad kaarekesega.

Viis kümmend aastat on möödas, kui esimest korda elus jäin merel **sügis tormi** kätte ja pääsesin varjule Sangelaiule, väikesele **maa killule** Liivi lahes. Sain seal tuttavaks Sangevanaga – vana kihnlasest kaluriga, kes ilmus nagu hall haldjas **õhtu hämarusest**, kui paadiga randusime ja ta **üle mere** tormavate pilvede all meil vastas oli ning tormivarju pakkus.

On küsitud, kas ma olen Kihnust. Ei ole – sünnilt pärinen soode ja **metsade tagant** ühe **Lääne maa** küla **põlis talust**. **Maa ilma**, nii kaugel, kui vaatama ulatas, piiras sinav **metsa viirg**. **Kodu õue** ääres vanade **sang leppade** all vulises oja, tegi aasal käärde ja linge ning räägiti, et voolab merre, kuhu pidi olema palju maad. **Mis asi** on meri, sellest meil, **küla poistel**, õiget **ette kujutust** ei olnud. Kui suviti nirisev oja muutus kevadise **suur vee** ajal tormavaks jõeks ja aasal **heina maa üle ujutas**, öeldi, et lainetab nagu meri.

(Harri Jõgisalu järgi)

2. Tõmba ring ümber nendele tähtedele, mis tuleb kirjutada suurelt.

1. AJAKIRJA VÄRSKE RÕHK ESIMENE NUMBER ILMUS AASTAL 2005.
2. EESTLASTEL ON HALLOWEEN'I ASEMEL MARDI- JA KADRIPÄEV.
3. IGAL AASTAVAHETUSEL OODATAKSE PRESIDENDI KÕNET.
4. TUNNIS LUGESIME A. KITZBERGI „LIBAHUNTI“.
5. NEED EESTLASED, KES ON SÜNDINUD IDA-VIRUMAAL, TEAVAD, ET ON KASULIK OSATA VENE KEELT.
6. PALJUD KOORID SOOVIVAD PÄÄSEDA LAULUPEOLE.
7. AASTATEL 1939–1943 TEISE MAAILMASÕJA TÕTTU NOBELI RAHUPREEMIA EI ANTUD.

3. Kirjuta puuduvad kirjvahemärgid.

1. Õpetaja vaatas korrarikujale otsa ja lausus Poiss täna jääd pärast tunde
2. Maasikad vaarikad mustsõstrad need kõik kasvasid meie aias
3. Meie 6 klassi õpilastel on õigekirjas paremad tulemused kui 3 klassi õpilastel
4. Mida kõike laos ei leidunud vanu ajalehti märkmepaberit unustatud raamatuid ja tühje pastapliiatseid
5. Muidugi võib sinu arvamus õige olla arutles konstaabel aga see kõik vajab veel uurimist
6. Kui tüdruk oleks olnud piisavalt tark et mitte õppimata jätta ei oleks kontrolltöö hinne nii kehv olnud

4. Kirjuta jämedalt trükitud tähed vajadusel kahekordselt.

Võlulaegas

Võlulaek_a väik_esest lukuaugust piilus sis_e suurte silmadega plik_a. Ta nägi kit_said käik_e ja rut_avaid mehikesi. Üks sas_is juus_tega moor keerut_as tahmases pajas suurt kulp_i.

Tüdruk unistas kaunit_est maadest ja uhk_est print_sist valgel hobusel. Ta tah_tis väga üht iseliikuvat sõidukit, millega pik_i vahemaid läbida.

Tüdruk sul_ges aeglaselt silmad ning juba lendaski ta võlumaailmas. All märk_as ta tohutut sagimist. Turul käis vilgas kaup_lemine. Mustlane müüs vanaaegset kirjut_uslauda, mille peal oli kõr_gete ser_vadega võlukaabu. Vana sep_lük_as ras_ket aiakäru, et viia lõk_es_e ok_si ja lauajup_e. Väik_esed mehikesed tegid trik_e ja pealtvaat_ajad lagistasid naerda.

Tüdruk libises, kuk_us ja avas silmad. Teda ümbritsesid ar_msad koduseinad. Seik_luslik_unenägu ununes vars_ti.

(Pindmaa, M., Seire, M., Trummal, L., Orgla, K. – Etteütleri II kooliastmele)

5. Kirjuta lünka õige sulghäälik.

1. _arklas _eatusid _ussijuht ja _ankur.
2. _atuudil hüppav _aleriin pillas _lombiiri maha.
3. _ongis _õlas _ong.
4. _ildihoone _ülgseinast oli _ild kukkunud.
5. _irektoril oli pooleli _ialoog _oonoriga.

(Liisi Piits, Terje Varul – Eesti keele töövihik 6. klassile I)

6. Kirjuta lünka kas *-gi* või *-ki*.

Kool__ tundus pärast suvevaheaega armas. Kui laupäeval jalutuskäigule läksime, hakkas lõpuks päike__ paistma. Mulle tundus__, et midagi on valesti. Kui külalised saabusid, tuli kass__ uudishimulikult oma peidupaigast välja. Öisel ajal jõe ääres kõndides võib näkki__ kohata. Plekk__ kolises tema jalgade all. Kutsusime naabrid külla, nemad proovisid tänutäheks katust__ parandada. Kuida__ tuleb sellest__ murest jagu saada. Haab__ värises tuule käes. Tallinn__ tundus nendel hetkedel hubane. Korvisang__ oli katki läinud.

7. Kirjuta lünka kas *i, j, ij* või *jj*.

Pakk__a tahtis panna sa__ad telgiva__ad panipaika. Koorilaul__a sai hinnalise preem__a. Nel__al kir__al polnud marke ja postivi__a ei saanud neid postima__a saata. Le__uta__ale meeldis jahutada end jahedas o__as. Kiirkä__a ei oska tänaval aeglaselt kä__a. Müü__a tahtis ostjale head kaupa müü__a. Riiakale Tiinale pandi šokolaadist medal__on kaela. Isa va__ab telgi püstitamiseks va__u. Ma__as ne__u maiustas saiadega. Ul__ad poisid sattusid ülemeelikusse tu__u.

(Pindmaa, M., Seire, M., Trummal, L., Orgla, K. – Etteütleri II kooliastmele)

8. Kirjuta ise muistend, kasutades vähemalt 12 ette antud sõna.

Kask, oja, kannel, talu, karjapoiss, kägu, tee, perenaine, rähn, lõng, ahi, varandus, näkk, vanapagan, uss, kivi, loss, kuningas, sõdur, nõid, haldjas, lõõtspill, allikas.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Annika Oselin

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 20.04.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose 6. klassi emakeeleoskusest,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on Kersti Lepajõe,

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus/Tallinnas/Narvas/Pärnus/Viljandis, 26.05.2014 *(kuupäev)*